

CONEIXEMENT LINGÜÍSTIC DELS ESCOLARS DE LA PROVÍNCIA DE LLEIDA VS. CONEIXEMENT LINGÜÍSTIC DELS ESCOLARS DE LA FRANJA ORIENTAL D'ARAGÓ

JUDIT JANÉS, ÀNGEL HUGUET i ALEXANDRA MONNÉ

Universitat de Lleida

jjanes@pip.udl.es huguet@pip.udl.es amonne@alumnes.udl.es

Introducció

L'Estat Espanyol presenta una clara heterogeneïtat pel que fa a la situació que presenten les llengües pròpies de les diferents Comunitats Autònomes que el conformen. Un dels exemples que ens resulten més immediats i que il·lustren el que acabem d'afirmar són la Comunitat Autònoma de Catalunya i la Comunitat Autònoma d'Aragó.

La Comunitat Autònoma de Catalunya

La Comunitat Autònoma de Catalunya, compta amb uns alts nivells de competència en matèria lingüística i educativa. Pel que fa al tema lingüístic, els Estatuts d'aquesta reconeixen la llengua catalana com a pròpia del territori (BOE del 22 de desembre de 1979), i des de l'abril de 1983 disposa d'una Llei de Normalització Lingüística que sorgeix amb la finalitat d'impulsar aquesta llengua d'una manera oficial des de les diferents institucions, així com en l'ensenyament i en els mitjans de comunicació gestionats per la Generalitat. Actualment, aquesta Comunitat compta amb una Llei de Política Lingüística (7 de gener de 1998) que sorgeix per tal de donar un nou impuls a la presència social de la llengua catalana. Amb aquesta Llei, el català passa a ser la llengua vehicular i d'aprenentatge de tot l'ensenyament no universitari, inclòs el batxillerat i la formació professional, i es fomenta la docència en català a l'ensenyament universitari.

D'aquesta manera, atenent als objectius de la normativa a Catalunya, al finalitzar l'ensenyança obligatòria els escolars han de dominar el català i el castellà d'una manera similar independentment de quina sigui la seva llengua familiar.

La Comunitat Autònoma d'Aragó

A la Comunitat Autònoma Aragonesa, el castellà coexisteix amb dues llengües autòctones: l'aragonès a la zona de les valls dels Pirineus i el Català a l'Est. Aquestes dues llengües estan en una clara posició d'inferioritat respecte de la llengua castellana, tant a nivell legal, ja que el castellà és la única llengua reconeguda oficialment en aquest territori, com a nivell d'ús, ja que és la llengua majoritària de la població.

Dins de l'Estatut d'Autonomia vigent fins a finals de 1996, es fa una al·lusió indirecta a aquestes dues llengües en termes de *modalitats lingüístiques* (Quintana, 1996; Moret, 1996). El nou Estatut d'Autonomia, ratificat pel Congrés dels Diputats el 19 de desembre de 1996, pel que fa al tema lingüístic, obra la possibilitat de garantir l'ensenyament de les dues llengües autòctones, i a reconèixer-les com a cooficials, juntament amb el castellà (BOA del 21 d'abril de 1997).

Situats a l'Aragó catalanòfon, àrea coneguda com a *Franja Oriental* a l'Aragó i com a *Franja de Ponent* a Catalunya, s'evidencia una situació de contacte lingüístic (català-castellà) on la llengua catalana està en una clara posició d'inferioritat, fet que desencadena una pràctica bilingüe amb una debilitació d'aquesta llengua. La Franja constitueix així un exemple típic de desequilibri entre llengües en presència ja que una de les llengües, en aquest cas el català, llengua pròpia de la majoria dels habitants d'aquesta zona, no gaudeix de reconeixement oficial i es reserva per l'ús familiar i en les comunicacions informals, mentre que l'altra, en aquest cas el castellà, gaudeix de reconeixement oficial i és present en tot tipus d'activitat formal i emprada pels mitjans de comunicació.

La manca de recolzament institucional i el baix prestigi cultural amb el que compta la llengua catalana en aquest territori, fan que el nivell de consciència lingüística per part dels seus parlants sigui alarmantment baixa, de manera que generalment els catalanoparlants de la Franja quan s'han de referir a la pròpia llengua, ho fan en termes que remetent a les parles locals, com per exemple "fragati" o "ribagorçà", evidenciant així el seu baix sentit de pertinença a la comunitat lingüística catalana (Martínez, 1995). Al mateix temps, des de la resta d'Aragó s'hi refereixen amb l'expressió "xapurreau".

Centrant-nos en l'àmbit educatiu, hem de fer referència al Conveni de Cooperació subscrit el novembre de 1986 entre el Ministeri d'Educació i Ciència (MEC) i el Departament de Cultura i Educació de la Diputació General d'Aragó (DGA), ja que va constituir el primer pas donat amb l'objectiu de regular l'ensenyança de la llengua catalana a les comarques orientals d'Aragó. En realitat les classes de català es van iniciar el novembre de 1984, en aquells centres que sol·licitaven i com a assignatura optativa (Bada, 1990). El Conveni va establir que aquelles

institucions escolars que desitgin ensenyar llengua catalana, ho hauran de sol·licitar, i podran fer-ho oferint-la com a assignatura optativa dins de l'horari lectiu i amb una dedicació de fins a tres hores setmanals. També estableix que l'assistència serà voluntària, essent els pares qui ho decideixin i així ho notifiquin per escrit. La receptivitat social que ha aconseguit la proposta és innegable (Bada, 1990), i ha seguit una evolució positiva des dels seus inicis.

En aquest estudi partim de l'interès de veure si l'alumnat de la zona catalanoparlant d'Aragó que es desplaça a Catalunya per motius acadèmics o laborals, presenten un coneixement suficient en llengua catalana per tal de desenvolupar-se satisfactòriament en les diferents activitats que puguin realitzar.

Com a objectiu principal es pretén analitzar a la part oriental d'Aragó, la incidència de l'assistència a classes de llengua catalana en relació al coneixement d'aquesta llengua, prenent com a referència els seus coetanis de Catalunya. Un segon objectiu derivat de l'anterior, seria analitzar i comparar el coneixement de la llengua catalana i castellana dels escolars de la província de Lleida i dels de la Franja d'Aragó.

Marc teòric

Per a realitzar aquest estudi hem tingut en compte els postulats del bilingüisme i de l'educació bilingüe, de manera que partim de la diferenciació entre *bilingüisme additiu i sustractiu* proposada per Lambert (1974), la *hipòtesi d'interdependència lingüística* formulada per Cummins (1983), la *hipòtesi del llindar* (Cummins, 1976; Toukomaa i Skutnabb-Kangas, 1977), i les avantatges i desavantatges dels diferents models d'educació bilingüe: programes de *segregació, submersió, de manteniment i d'immersió*.

En línies generals, la diferenciació entre *bilingüisme additiu i bilingüisme sustractiu* (Lambert, 1974) es basa en el fet que segons quina sigui la posició de dominància que ocupin les llengües en presència, es donarà la competència bilingüe en l'individu. Parlem de bilingüisme additiu quan els individus incorporen una nova llengua sense que la pròpia en resulti perjudicada. En aquest cas, l'actitud que s'adopta és positiva, tant davant de les llengües com de les comunitats, i els aprenentatges d'ambdues es reforcen mútuament. Contràriament el bilingüisme sustractiu defineix la situació en la qual l'adquisició d'una segona llengua va en detriment de la pròpia, generant al mateix temps sentiments d'ambigüïtat i inseguretat que impedeixen un bon desenvolupament de les llengües i del progressos instruccionals del subjecte.

El desenvolupament interdependent entre llengües, postulat per la *hipòtesi d'interdependència lingüística* (Cummins 1983), indicaria que en aquelles condicions en què l'individu està en un entorn lingüístic que li facilita l'adquisició d'habilitats en la llengua pròpia (L1), una exposició intensa a la segona llengua (L2) li facilitarà l'adquisició de competència en aquesta segona llengua, sense que en resulti perjudicada la competència en la llengua pròpia. Contràriament, aquells individus que no tenen una habilitat suficientment desenvolupada en la L1 en el moment de rebre una forta exposició de la L2, és probable que aquesta exposició a la L2 impedeixi el desenvolupament normal de la L1, limitant el mateix temps el desenvolupament de la L2.

En essència, la *hipòtesi del llindar* (Cummins, 1976; Toukoma i Skutnabb-Kangas, 1977), planteja que per tal de poder transferir habilitats adquirides en una llengua a una altra, ha d'existir un llindar mínim de competència en una d'ambdues llengües. En el cas que s'arribi a aquest nivell mínim de competència, el bilingüisme no tindrà cap efecte cognitiu negatiu, però per tal que els efectes cognitius siguin positius serà precís que la competència bilingüe, en ambdues llengües, arribi a un segon llindar. Per contra, els efectes cognitius negatius són els que es manifesten en aquells individus que no han aconseguit el nivell mínim de competència lingüística en cap de les llengües.

Pel que fa l'educació bilingüe, els programes que la fan possible es caracteritzen per considerar dues llengües com a mitjans o instruments d'ensenyament, de manera que ambdues seran vehicles d'instrucció (Sánchez i Tembleque, 1986). En aquests s'ha de tenir present la diferència entre ensenyament *en* una llengua (com a mitjà d'instrucció) i ensenyament *de* una llengua (com a contingut de la instrucció).

Per una altra banda, els estudis sobre educació bilingüe, mostren que els factors més rellevants que incideixen en els seus resultats finals són principalment tres: la *condició lingüística familiar* (CLF), la *situació socioprofessional* (SSP), i la *presència de les llengües al currículum*, que en el cas de la zona catalanoparlant d'Aragó, es remet a l'assistència o no a classes de llengua catalana (OPC - *opcionalitat* -).

Metodologia

Mostra

La submostra de Catalunya està extreta de la província de Lleida i en ella s'hi veuen representades totes les comarques que en formen part excloent-hi la de la Val d'Aran (no

considerada per la seva peculiaritat lingüística); 11 en total. L'alumnat es reparteix en vint centres públics seleccionats a l'atzar de manera que provenen de setze municipis diferents.

De la mateixa manera, la submostra d'Aragó està extreta de la comarca del Baix Cinca catalanoparlant, de manera que els subjectes provenen de 4 municipis diferents.

La mostra total la componen 683 subjectes: 483 escolars de la província de Lleida que en el curs escolar 98-99 feien 2n d'ESO, i 200 de la zona catalanòfona d'Aragó que en el curs escolar 93-94 feien 6è. del que era l'EGB. El nivell de significació amb el que s'ha treballat és del 95%.

Tenint en compte els objectius establerts i el marc contextual on s'ha efectuat l'estudi, es prenen en consideració la variable *situació geogràfica* (SITGEO), considerada en estudis precedents per tal de poder controlar contextos sociolingüístics diferenciats, i la variable *opcionalitat* (OPC).

Instruments

Per tal de poder controlar les variables més rellevants que incideixen en l'educació bilingüe: la *condició lingüística familiar* (CLF), la *situació socioprofessional* (SSP), i la *presència de les llengües al currículum*, que en el cas de la zona catalanoparlant d'Aragó, es remet a l'assistència o no a classes de llengua catalana (OPC), s'ha emprat un qüestionari socioprofessional i lingüístic i un altre sobre el tractament curricular de les llengües (diferent per a cada territori).

També s'empra l'Escala 2-Forma A del Test de Factor "g" (Cattell i Cattell, 1990), per tal d'establir el *quocient intel·lectual* (QI) dels alumnes.

I, d'acord amb el SEDEC (1990), l'instrument emprat per avaluar el *coneixement lingüístic* dels escolars, són dues proves paral·leles, una per a la llengua catalana i una altra per la castellana que analitzen els aspectes següents: CO (comprensió oral), MS (morfosintaxi), ORT (ortografia), CE (comprensió lectora), EE (expressió escrita), EO (expressió oral), FON (fonètica) i LECT (lectura). Al final s'obtenen els índex PG1 i PG2 (coneixement escrit i oral).

Resultats

Coneixement de català de la mostra.

L'anàlisi de la varianza mostra que la situació geogràfica incideix significativament a favor del grup de Catalunya, tant en el coneixement de català escrit (índex PG1T) com en el coneixement de català oral (índex PG2T).

A la Taula I mostrem els resultats que adquireixen totes les subproves i els índexs PG1T i PG2T en funció de la Situació Geogràfica (SITGEO), i el seu nivell de significació al 95%.

Taula I: Mitjana i desviació típica de les subproves i dels índexs PG1T i PG2T en funció de la Situació Geogràfica (SITGEO), i el seu nivell de significació al 95% de tota la mostra.

	CATALUNYA		ARAGÓ-CAT		P
	Mitjana	Desv. Típica	Mitjana	Desv. Típica	
COT	64,969	15,839	49,702	16,651	0,0001*
MST	57,711	14,381	37,070	14,968	0,0001*
ORTT	77,165	17,183	46,842	20,802	0,0001*
CET	67,876	24,509	42,140	22,947	0,0001*
EET	81,629	16,835	37,789	23,499	0,0001*
PG1T	69,870	13,803	42,754	15,985	0,0001*
EOT	66,144	20,619	67,947	15,598	0,5689
FONT/2	46,794	4,161	40,965	8,820	0,0001*
LECTT/2	45,206	3,304	28,035	12,407	0,0001*
PG2T	72,499	11,609	50,088	14,603	0,0001*

L'alt nivell de significativitat tant en els índexs PG1T i PG2T com en la resta de les subproves, ens porta a dir que a Catalunya hi ha un coneixement de català, tant a nivell escrit com a nivell oral, significativament més alt del que hi ha a l'Aragó catalanòfon. En unes altres paraules: a la província de Lleida se sap més català que a l'Aragó catalanòfon.

Dels resultats obtinguts i plasmats a la taula I, s'ha de destacar que en la única subprova que la diferència no ha resultat significativa, ha estat la que fa referència a l'expressió oral (EOT), resultat que concorda amb la realitat de la Franja d'Aragó per ser una zona on la majoria dels habitants tenen la llengua catalana com a llengua pròpia.

Coneixement de castellà de la mostra.

L'anàlisi de la varianza mostra que la situació geogràfica incideix significativament a favor del grup de la Franja, tant en el coneixement de castellà escrit (índex PG1) com en el coneixement de castellà oral (índex PG2).

A la Taula II mostrem els resultats que adquireixen totes les subproves i els índexs PG1 i PG2 en funció de la Situació Geogràfica (SITGEO), i el seu nivell de significació al 95%.

Taula II: Mitjana i desviació típica de les subproves i dels índexs PG1 i PG2 en funció de la Situació Geogràfica (SITGEO), i el seu nivell de significació al 95% de tota la mostra.

	CATALUNYA		ARAGÓ-CAT		P
	Mitjana	Desv. Típica	Mitjana	Desv. Típica	
CO	65,495	13,519	74,965	9,973	0,0001*
MS	51,691	15,928	58,930	12,252	0,0036*
ORT	78,711	13,545	89,211	9,901	0,0001*
CE	68,804	17,576	68,333	13,734	0,8626
EE	72,010	27,580	82,246	10,894	0,0082*
PG1	67,342	13,048	74,737	8,149	0,0002*
EO	71,660	15,905	84,333	7,155	0,0001*
FON/2	41,863	8,137	46,632	2,968	0,0001*
LECT/2	43,588	6,788	43,965	4,713	0,7117
PG2	70,546	11,280	78,386	6,597	0,0001*

El nivell de significativitat que s'estableix entre el coneixement de castellà, tant pel que fa als índexs PG1T i PG2T com en la majoria de les subproves, ens permeten dir que a l'Aragó catalanòfon hi ha un coneixement de castellà, tant a nivell escrit com a nivell oral, significativament més alt del que hi ha a la província de Lleida. En unes altres paraules: a l'Aragó catalanòfon se sap més castellà que a la província de Lleida.

Dels resultats obtinguts i plasmats a la taula II, s'ha de destacar que tot i que el contrast del coneixement de castellà entre ambdós territoris ha resultat significatiu, les diferències que s'estableixen són menors que en el cas de la llengua catalana. Aquest fet indica un coneixement més homogeni per part dels estudiants de la província de Lleida entre ambdues llengües.

Ens hem de fixar que les proves que no resulten significatives en llengua castellana són dues proves vinculades amb aspectes treballats des de la formalitat de l'aprenentatge; la de comprensió escrita (CE) i lectura (LECT).

Coneixement de llengua catalana dels escolars de la Franja Oriental d'Aragó que assisteixen a classes d'aquesta llengua vs. els escolars de la província de Lleida.

L'anàlisi de la variança restringida a l'alumnat de la Franja que assisteix a classes de català i l'alumnat de la província de Lleida (n=624 -141 alumnes de la Franja que van a classe de català i 483 de Catalunya-), mostra que la situació geogràfica incideix significativament a favor d'aquests últims tant en el coneixement de català escrit (índex PG1T) com en el coneixement de català oral (índex PG2T).

A la Taula III mostrem els resultats que adquireixen totes les subproves i els índexs PG1T i PG2T en funció de la Situació Geogràfica (SITGEO), així com el seu nivell de significació al 95%.

Taula III: Mitjana i desviació típica de les subproves i dels índexs PG1T i PG2T en funció de la Situació Geogràfica (SITGEO) i el seu nivell de significació al 95%, entre els de Catalunya i els d'Aragó SÍ.

	CATALUNYA		ARAGÓ-CAT (SÍ)		P
	Mitjana	Desv. Típica	Mitjana	Desv. Típica	
COT	64,969	15,839	51,122	17,470	0,0001*
MST	57,711	14,381	41,171	12,954	0,0001*
ORTT	77,165	17,183	55,488	15,116	0,0001*
CET	67,876	24,509	48,976	18,927	0,0001*
EET	81,629	16,835	47,927	17,658	0,0001*
PG1T	69,870	13,803	48,976	11,684	0,0001*
EOT	66,144	20,619	72,024	10,813	0,0866
FONT/2	46,794	4,161	43,171	7,439	0,0004*
LECTT/2	45,206	3,304	32,049	9,607	0,0001*
PG2T	72,499	11,609	55,976	9,928	0,0001*

Tal com ha quedat reflectit a la taula III, s'estableix un alt nivell de significativitat en el coneixement de català tant en els índexs PG1T i PG2T com en les subproves, entre els escolars de Catalunya i els de la Franja que assisteixen a classes de llengua catalana, a favor dels de Catalunya. Aquests resultats ens porten a afirmar que els alumnes de la província de Lleida saben més català que els seus parells de la Franja d'Aragó que assisteixen a classes de llengua catalana, tant a nivell escrit com oral. En unes altres paraules: els alumnes de la Franja d'Aragó que assisteixen a classes de català, en aquesta llengua no arriben a tenir el nivell de competència lingüística dels seus homòlegs catalans.

Aquests resultats estarien vinculats amb la diferència que s'estableix entre els programes que contemplen l'ensenyament "en" una llengua (com a vehicle d'instrucció) i l'ensenyament "de" una llengua (com a assignatura).

Fixem-nos que, tal com succeïa en l'anàlisi i comparació del coneixement de llengua catalana entre tots els alumnes de la Franja i els de la província de Lleida, la única subprova en la qual la diferència no ha resultat significativa, i s'observa una puntuació més elevada per part dels de l'Aragó, en aquest cas els que SÍ assisteixen a classes de català, ha estat la relativa a l'expressió oral (EOT), que com ja s'ha dit, concorda amb el fet que a la Franja d'Aragó la majoria dels habitants tenen la llengua catalana com a llengua pròpia.

Conclusions

L'estudi que hem realitzat, en primer lloc ens ha portat a analitzar i comparar el coneixement de llengua catalana i llengua castellana tant dels escolars de la Franja Oriental d'Aragó com dels estudiants de la província de Lleida. I en segon lloc, i centrant-nos en els escolars de la Franja, s'ha intentat veure si el fet d'assistir a classes de llengua catalana, permet aconseguir un nivell de competència lingüística en aquesta llengua similar al dels seus homòlegs catalans. Seguint el que acabem d'exposar, les conclusions que presentem a continuació s'exposaran en l'ordre esmentat i intentarem abordar l'explicació dels resultats obtinguts segons els trets més rellevants de cada territori i els postulats teòrics.

En el present estudi, l'anàlisi comparativa del coneixement de llengua catalana i llengua castellana tant dels escolars de la província de Lleida com dels de la part catalanoparlant d'Aragó, ens permet afirmar que els escolars de la província de Lleida coneixen significativament més català, tant a nivell escrit com oral, que els seus homòlegs de l'Aragó catalanòfon. En unes altres paraules: els lleidatans estudiats saben més català que els de la Franja.

Pel que fa al que acabem d'apuntar, s'ha de destacar que les diferències resulten significatives en totes les parts analitzades menys la referent a l'expressió oral (EOT).

Els resultats obtinguts concorden amb el fet que la llengua catalana, reconeguda oficialment com a pròpia de la Comunitat Autònoma de Catalunya, és la llengua vehicular i d'aprenentatge de l'ensenyament, de manera que els escolars d'aquesta Comunitat reben pràcticament tota l'educació formal en aquesta llengua. A més, compte amb una gran presència social al ser emprada per les diferents institucions, els mitjans de comunicació, etc.

El fet que no s'estableixin diferències significatives entre el grup de Catalunya i el d'Aragó en la prova relativa a l'expressió oral, és fàcilment explicable si considerem que la majoria dels habitants de la part catalanoparlant d'Aragó, tenen la llengua catalana com a pròpia. Però a l'Aragó, aquesta llengua no gaudeix de reconeixement oficial, la qual cosa fa que la llengua castellana sigui la llengua de prestigi social i vehicular de l'ensenyament que es porta a terme a la zona catalanoparlant d'aquest territori. El que s'acaba d'apuntar, juntament amb el fet que la llengua catalana només es fa present dins de l'àmbit educatiu com a assignatura optativa, explicarien el baix nivell que presenten aquests alumnes en aquesta llengua.

Pel que fa al coneixement de llengua castellana, l'anàlisi comparativa entre ambdós grups, mostra que els escolars de l'Aragó catalanòfon coneixen significativament millor aquesta llengua, tant a nivell escrit com oral, que els seus homòlegs de la província de Lleida. En unes altres paraules: els aragonesos estudiats saben més castellà que els lleidatans.

Del que acabem d'afirmar, s'ha de dir que tot i que el contrast entre ambdós territoris ha resultat significatiu, les diferències que s'estableixen en el coneixement de llengua castellana són menors que en el cas de la llengua catalana. Aquest fet indica que els estudiants de la província de Lleida presenten un coneixement més homogeni de les llengües analitzades comparat amb el que presenten els estudiants de la Franja. En unes altres paraules: els estudiants de la Franja saben menys català que els de Lleida castellà.

El que acabem d'apuntar estaria relacionat amb aspectes que es desenvolupen en estudis precedents (Huguet i Vila, 1997; Huguet i Suïls, 1998): el fet que els escolars de la Franja reben una menor exposició al català que la que tenen els estudiants de Catalunya a la llengua castellana, i probablement també s'explicaria per una motivació més baixa dels estudiants aragonesos estudiats per aprendre català que la que tenen els de Catalunya per aprendre castellà.

De l'anàlisi i comparació efectuades, a banda del que s'ha exposat, ens hem de fixar que tant en la prova relativa a la comprensió escrita (CE), com a la relativa a la lectura (LECT), les diferències entre ambdós grups no resulten significatives. Fixem-nos que aquestes proves estan vinculades amb aspectes treballats des de la formalitat de l'aprenentatge.

Els resultats obtinguts en el coneixement de llengua castellana, quedarien explicats pels aspectes als quals ja ens hem referit: la llengua castellana, única llengua oficial a l'Aragó, és la llengua vehicular de l'ensenyament que s'efectua en aquesta Comunitat Autònoma, de manera que a la zona catalanoparlant d'Aragó totes les activitats escolars es basen en aquesta llengua. Per

contra, tal com ja s'ha exposat, a Catalunya pràcticament tot l'ensenyament es realitza en llengua catalana, fet que podria explicar el baix nivell en llengua castellana que presenten els alumnes catalans estudiats.

En aquest punt, no podem oblidar el nivell de presència social de les llengües, fet que explica també el nivell de coneixement d'aquestes per part dels habitants de cada Comunitat. D'aquesta manera, els escolars de la Franja al rebre una forta exposició a la llengua castellana en reforcen el seu coneixement.

A Catalunya, a banda del que ja s'ha remarcat en aquestes mateixes conclusions, i relacionat amb el coneixement de castellà dels alumnes lleidatans, s'ha d'afegir i emfatitzar el fet que la província de Lleida té molts nuclis petits de població i és una àrea que compte amb una baixa proporció de població immigrada (Vila, 1995). La realitat d'aquesta província doncs, fa pensar en una presència de la llengua castellana encara menys elevada, tant en l'entorn social, com en el marc familiar i educatiu.

Un altre objectiu del present estudi, se centrava en el coneixement de català dels escolars de l'àrea catalanòfona d'Aragó que assisteixen voluntàriament a classes de llengua catalana. En concret, s'ha intentat veure si el fet d'assistir a aquestes classes permet aconseguir un nivell de competència lingüística en català similar al dels seus homòlegs catalans.

Els resultats obtinguts, mostren que quan comparem els alumnes de la província de Lleida amb els seus parells aragonesos que assisteixen a classes de llengua catalana, els lleidatans presenten un coneixement significativament superior d'aquesta llengua, tant a nivell escrit com oral, que els seus homòlegs que assisteixen a classes de llengua catalana. En unes altres paraules: els alumnes de la Franja que assisteixen a classes de català, tenen un coneixement inferior d'aquesta llengua que els seus coetanis lleidatans.

S'ha de destacar que, pel que fa el coneixement de llengua catalana, de la mateixa manera que succeeix en l'anàlisi comparativa de tota la mostra, la única part analitzada que no resulta significativa és la relativa a l'expressió oral (EOT), que tal com ja hem apuntat, s'explicaria des del fet que la majoria dels habitants de la Franja d'Aragó tenen català com a llengua pròpia.

Partint dels resultats obtinguts, podem afirmar que els alumnes de la Franja d'Aragó que assisteixen voluntàriament a classes de català, en aquesta llengua no arriben a tenir el nivell de competència lingüística dels seus homòlegs catalans.

L'afirmació que acabem d'efectuar, estaria directament vinculada amb la diferència que s'estableix entre el ventall d'aspectes positius dels programes que contemplen l'ensenyament "en" una llengua (com a mitjà d'instrucció) i aquells que es limiten a introduir l'ensenyament "de" una llengua (com a contingut d'instrucció). Hem de tenir present que, tal com s'indica en estudis precedents (Huguet, 1994), els programes que només introdueixen l'ensenyament d'una llengua com assignatura, promouen un coneixement lingüístic inferior d'aquesta llengua que aquells que la introdueixen com a vehicle de l'ensenyament.

S'ha d'emfatitzar que si bé a la Franja d'Aragó la llengua catalana és present en el context familiar i social, i per tant el seu coneixement es promou des d'aquests àmbits, tal com s'especifica en d'altres estudis (Huguet, 1994), arriba un moment que per tal d'adquirir un bon nivell de competència en aquesta llengua és necessari que es promoció des del context escolar.

Bibliografia

- Bel, A. (1990). "El programa d'immersió: alguns resultats". *Escola Catalana*, 274, 26-27.
- Cattell, R. B. i Cattell, A. K. S. (1990). *Test de Factor "g"*. *Escala 2 i 3*. Madrid: TEA
- Cummins, J. (1976). "The influence of bilingualism on cognitive growth: A synthesis of research findings and explanatory hypotheses". *Working Papers on Bilingualism*, 9, 1-43.
- Cummins, J. (1983). "Interdependencia lingüística y desarrollo educativo de los niños bilingües". *Infancia y Aprendizaje*, 21, 37-62.
- Huguet, A. (1995). "Evaluación del conocimiento lingüístico de los escolares de la Franja Oriental de Aragón: Incidencia de algunos factores". *Revista de Educación*, 308, 217-239.
- Huguet, A. i Suïls, J. (1998). *Contacte entre llengües i actituds lingüístiques. El cas de la frontera catalano-aragonesa*. Barcelona: Horsori.
- Huguet, A. i Vila, I. (1997). "Nuevas aportaciones a la Hipótesis de Interdependencia Lingüística en escolares bilingües". *Infancia y Aprendizaje*, 79, 21-34.
- Lambert, W. E. (1974). Culture and language as factors in learning and education. Dins F. Aboud i R. D. Meade (eds.) *Cultural factors in learning*. Bellingham: Western Washington State College.
- Martínez Ferrer, J. (1995). *Bilingüismo y enseñanza en Aragón*. Saragossa: Edicions de l'Astral.
- Moret, H. (1996). "Deu anys d'ensenyament del català a l'Aragó: l'ensenyament d'una altra llengua instrumental". *Batecs*, 15, 4-5.
- Quintana, A. (1996). "L'ensenyament en llengua catalana a l'Aragó dels orígens a 1984". *Batecs*, 15, 2-3.
- Sánchez, M. P. i Tembleque, R. R. de (1986). "La educación bilingüe y el aprendizaje de una segunda lengua: sus características y principios fundamentales". *Infancia y Aprendizaje*, 33, 3-26.
- Toukomaa, P. i Skutnabb-Kangas, T. (1977). *The Intensive Teaching of the Mother Tongue to Migrant Children of Preschool Age and Children in the Lower Level of Comprehensive School*. Research Reports 26. Tampere: University of Tampere.
- Vila, I. (1995). *El català i el castellà en el sistema educatiu de Catalunya*. Barcelona: Horsori.